

Willem Bos: Högern segrar när socialistiska illusioner krossas

[Ur [International viewpoint](#), september 2012. Willem Bos är medlem i SAP (Fjärde internationalens nederländska sektion). Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Högern, den nyliberale premiärministern Mark Ruttes VVD, vann parlamentsvalen den 12 september. Hans parti erövrade 41 av 150 platser och slog det socialdemokratiska PvdA som fick 38 platser. Bland förlorarna finns det kristdemokratiska CDA – som under årtionden var dominerande parti inom den nederländska politiken, och som nu minskat till 13 platser. De gröna förlorade 6 platser och minskade till 4, och Geert Wilders' höger-, antimuslimska, EU-fientliga parti behöll bara 15 av sina 24 platser. Socialistpartiet (SP) fick 15 platser, lika många som det redan hade, vilket var en besvikelse.

SP har sina rötter inom maoismen men utvecklades till ett parti till vänster om socialdemokratin. För några veckor sedan såg partiet ut av vara främsta utmanare till den sittande premiärministern. Några opinionsundersökningar i mitten av augusti gav till och med SP 37 platser och förutspådde att det skulle bli största parti i parlamentet. Men till sist blev valet en duell mellan Rutte och PvdA:s nye ledare, Diederik Samson.

Ytterkanterna tömdes

VVD vann sin största seger någonsin med sin mest högerinriktade kampanj någonsin, en kampanj som till innehåll och tonfall knappt gick att skilja från Geert Wilders'. På detta sätt lyckades liberallerna erövra delar av Wilders' stöd.

Något liknande hände i det politiska spektrumets vänsterflygel. Under Samsons ledning antog PvdA en vänsterprofil och försökte locka över SP-väljare. SP vacklade och Samson segrade till sist. VVD och PvdA är nu nästan tvungna att bilda regering tillsammans, möjligen med stöd av ett mindre mittenparti. Båda partier kommer att få stora svårigheter att uppfylla sina väljares förväntningar. Det kommer att bli speciellt svårt för PvdA: trots allt röstade många vänsteranhängare på PvdA i ett misslyckat försök att förhindra en VVD-ledd regering, inte för att möjliggöra en.

Socialistisk besvikelse

Valet var en stor besvikelse för SP: dess ledning hade föresatt sig att få delta i regeringen. 2006 erövrade partiet 25 platser men uteslöts ur regeringskoalitionen, och partiledningen var fast besluten att inte låta det hända igen. Utöver en stark insats i valet betydde det att partiet måste visa att det verkligen var redo att delta i regeringen. Dess valprogram antog en återhållsam ton och socialisterna betonade att de i många städer och distrikt deltog i regeringskoalitioner tillsammans med högern. Deras nya ledare, Emile Roemer, hade som fullmäktigeledamot visat att han kunde samarbeta i sak med VVD i en koalition.

Taktiken verkade framgångsrik. Under perioden innan kampanjerna verkligen satte igång växte SP stadigt i opinionsmätningarna. ”Rutte eller Roemer”, ”En liberal eller social utväg ur krisen”, så lät det centrala budskapet; ”vill ni förhindra att Rutte återkommer som premiärminister? Rösta i så fall på SP.”

Som förväntat angrep cheferna och högern SP våldsamt. Men istället för att slå tillbaka svarade Roemer med att klaga på att de hårda angreppen var orättvisa. När det också, på ett ganska tvetydigt sätt, blev känt att SP hade dragit tillbaka sitt avvisande av en höjning av pensionsåldern vände många möjliga väljare dem besviket ryggen.

Taktiken ”vi eller Rutte” uppmanade inte folk att rösta på ett program utan på en framtida premiärminister och mot VVD. När PvdA:s stöd ökade alltmer slog SP:s strategi slint, och med drygt en

vecka kvar till valet stod det klart att valet skulle bli en strid mellan Samson och Rutte. För personer som prioriterade att sätta stopp för Rutte blev Samson det logiska valet. SP tvingades alltmer på defensiven.

SP:s misslyckande berodde på mer än en illa hanterad valkampanj och en felaktig bedömning av möjligheterna. Den grundläggande frågan är vad som betyder något för vänstern, för en socialistisk politik. SP står för en social utväg ur krisen, för en brytning med nyliberalismen. En sådan brytning går inte att förverkliga med hjälp av en kombination av så många platser som möjligt plus eftergifter till högern för att bli en godtagbar partner.

Det var hela tiden orealistiskt att tro att SP hade en bra chans att komma med i regeringen och genomföra en viktig del av sitt program. Det danska Socialistiska Folkepartis erfarenheter visar vilken katastrof en sådan politik kan leda till. Deras deltagande i en regering under den socialdemokratiska premiärministern Thoring-Schimdt ledde till att deras popularitet rasade.

Givetvis ska SP sikta mot att komma in i regeringen. Politik handlar om makt, makt att bestämma politiken och genomföra ett program. Men ett seriöst vänsterparti säger också till sina anhängare att det inte alltid är möjligt. Vissa villkor måste uppfyllas, deltagandet i regeringen beror på styrkeförhållanden. En vänsterpolitik betonar hur viktigt det är att förändra styrkeförhållandena i samhället och SP gjorde inte det i tillräcklig omfattning.

Trots den senaste besvikelsen är SP fortfarande ett av de starkaste partiet till vänster om socialdemokratin i Europa. Om det framhårdar i sitt motstånd mot nyliberalismen finns det stora möjligheter, kanske inte för att på kort sikt delta i regeringen – men förvisso för en stark rörelse mot nyliberalernas sätt ta itu med krisen.